

SZARVASI LAPOK

A TÁRSADALOM, KÖZGAZDASÁG ÉS IRODALOM KÖRÉBŐL.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 5 frt. — kr.
Félévre 2 frt 50 kr.
Negyedévre 1 frt 25 kr.

Egyes szám ára 10 kr.

MEGJELENIK

hetenkint egyszer, vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Főiskola utca, 26. szám hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KIADÓHIVATAL:

Szűkes Antal könyvnyomdája, hova az előfizetési pénzek, hirdetések és minden a kiadóhivatalt érdeklő közlemények küldendők.

„Nyiltér”-ben egy sor közlési díja 10 kr.

Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

Egyes szám kapható a nyomdában.

Mire vigyázzunk?

A mult héten két ízben remegteté meg városunk lakosságát a tüzet jelző vészhang kongása; előző héten pedig ugyancsak két ízben szárnyalt hire nagyobb mérvű rablási eseteknek: mindkét nemű eset éberségre, ovatosságra és örökösre inti polgártársainkat.

A nyári munkaidőben nemcsak minálunk, de másutt is felette kedveznek az állapotok és körülmények hasonló szerencsétlenségeknek. Lakosságunk nagyobb része földmiveléssel foglalkozván, azt hivatása kifelé vezeti a termésnek begyűjtésére. Sok lakóház üresen marad tehetetlen öregek őrizetére bízva, vagy sokszor őrizetlenül. Gyakori az az eset is, hogy a honmaradó munkaképtelenek még egy-egy rakás gyermeket is kénytelenek gondozni. Nem csodálhatjuk, hogy éppen ez időszakban támad a tűz okozta szerencsétlenség — s hogy ezt az időt választják maguknak azok is szándékuk kivételére, kik az idegen vagyon tiszteletben tartását a börtön által szokták megtanulni s az „enyém és tied”-közti különbséget nem ismerik.

Ezen kívül gyakran megesik a nyári munkaidőben, hogy az itthon felügyelet nélkül hagyott gyermekek vásottabjai, akár játékból — akár gyermeki könnyelműség

és meggondolatlanságból számos szerencsétlenségnek okozói. Nincsen gyermek-menházunk, nincsenek ovodáink, nem lehet szigorú örökösét gyakorolni azok fölött, kiknek cselekedete még nem vonható beszámítás alá.

Sok — sok hiány ölik szemébe a vizsgálódónak éppen akkor, mikor már itt is ott is megtörtént — s meg nem történtekké nem tehető — események felhívják figyelmünket azok okainak fürkészésére.

De ha már a megtörténteken változtatnunk nem lehet, legalább arra kell ügyelnünk gondosan, hogy azok ne ismétlődjenek. Mert hiszen a legtöbbször úgy van, hogy a mi saját hibánk látogat meg bennünket, hogy észrevegyük azt.

Két izbeli tűzi szerencsétlenség kellett hozzá, hogy megtegyük a legszigorubb intézkedéseket arra nézve, hogy hasonló baj készületlenül ne találjon bennünket. A szigorú intézkedések megvannak s hisszük hogy ily argumentumok után, minők a hatóság rendeletének szigorát támogatják, be is lesznek azok tartva minden háznál. Rendőrségünk figyelmét is erősen felkölthette az ismételt rablás, s tudjuk, hogy nincs más hátra, minthogy a tűz ellen vizet; gonosztevők ellen pedig a rendnek őreit tartasuk alkalmazásra készen.

Az első tüzesetnél bizony sajnosan kellett tapasztalnunk, hogy az több tekintetben készületlenül talált bennünket. A fecskendők nehezen kaptak vizet, magánál az oltásnál pedig hiányzott a szakértő vezető kéz s meglehetősen kapkodás előzte meg a dolgoknak helyes kerékvágásba történt terelését. A beállott forróság, mikor egy vigyázatlanság folytán eltévedett szikra elég arra, hogy kitérjön a vész, tegyen minket óvatossákká!

Vigyázzunk! az intés soha sem késő — intézkedéseinkkel úgy hisszük még most sem vagyunk azon a ponton, hogy a hirtelen történet író jelentőséges szavait ne alkalmazzassuk magunkra, hogy t. i. „boldogság az a bölcsé ség, a mely mindig elkésve bölcs”.

Örködjünk e veszedelmes nyári időszakban életünk, vagyonunk egészségünk felett, mert mindez fenyegetve van; készen találjon minket a fenyegető rém, meglesz zsibbasztva ereje, ártalmával akkor könnyebben megküzdünk!

Vigyázat és örökös az egyesek részéről úgy, mint a hatóság részéről. Erre van szükségünk mindenkor, de kiváltképpen most. K.

T Á R C S A.

Tíz év előtt és most.

Tíz év előtt tett fogadásom tette kötelességem, hogy pár napra itt hagyjam a magas Kárpátoknak fenyvesekkel vadregényes táját, s leránduljak a delibábos alföld egyik legkedvesebb, legáldottabb városába. Ejjélkor indultam a hosszú utra, s a mint a robogó vonat kifelé sietett az éjszakából, úgy maradtak el az erdők, hegyek is mögöttem. Virradatkor már csak lankás dombokon, alacsony halmokon akadt meg a távolabbi tekintő szem, s a kelő nap már térs rónakra öntötte áldásthozó, éltetadó sugarait. S innen kezdve fehérre meszelt tanyák, gémes kutak, szelmalmok s rengő délibáb integettek felém, mint régi jó ismerősök. Sokszor elmondottam, mindég megértettem, de csak most éreztem át igazán Petőfi ama szavait: „börtönéből szabadult sas lekem ha a rónák végtelenjét látom!”

Délután egy órákor czélnál voltam, s szívem a következő szavak elmondására készítette ajkaimat: „Itt születtem én ezen a tájon az alföldi szép nagy rónaságon, ez a város születésem helye”. Igazán szép vagy alföld, legalább nekem szép; itt ringatták bölcsőm itt születtem, itt . . . de nem mondom tovább, mert bár hova hív el hazám vagy egyházam szolgálatára, mindég és mindenütt büszkén fogom vallani, hogy: „ez a város születésem helye.”

Tíz év nagy idő egy ember életében, közép-számítás szerint életének egy negyedrészt teszi. Igen szépen volt elmondva e lapokban, azon változás, a melyen mi találkozók tíz év alatt átmen-

tünk; had adjam én ha csak halovány képét is azon változásnak, a melyet mi észleltünk ismerősök körében tíz évi vizslatás után. Legelső kép a melyet közletről szemlélnünk szerencsénk volt, kedves tanáraink képe. Örömmel pihent meg szemünk a tisztas arcokon, de lassanként elborult tekintetünk, a mint észrevettük hogy a kép igen hiányos. Többen azok közül, a kik minket még tanítottak nem tanárok többé, sőt még a halál is járt közöttük. S azokon is a kik közöttünk megjelentek, de meglátszik a tíz év nyoma, még egy tíz év s mi távolabb lakók, alig találunk ösmérésre a tanárok között. Most is több új tanárt találtunk a régi helyén, a kik teljesen megnyerték rokonszenvünket, a kiktől meggyőződünk hogy tudományos készültségük, munkakedvük megfogja tartani a főiskolát annak a mi a régi alatt volt: Szarvas város büszkesége, békési esperesség dicsősége és az egész alföld örömeinek.

A második kép a melyről megemlékezni akarok már sokkal tarkább, vidámabb, elevenebb s ebben a Bolza-féle kert üvegházában gyönyörködünk. Mennyi ismeretlen arc, és mégis valamennyi régi ismerős: Kit névről, kit szülei, bátyja, nénye után csakhamar megösmérünk. A legtöbb régi szép táncosné után hiába tekintünk körül a szépen díszített teremben, a kikért tíz év előtt szívünk hol hangosabban, hol csendesebben dobogtak, azok legtöbbje most hol hangosabb, hol csendesebb gyermekkorban élvezte a családi élet boldogságát. És azok közül, a kik tíz év előtt bármily csekélységért a legnépesebb utcán is még hangos sírásra fakadtak (mint pl. az én volt szomszédnőm), ma már nem egyet, mint vidék leg-

sebb legvirulóbb hajadonát üdvözölhetjük. Még tovább is időznék e kedves képnél, ha nem tartanék attól, hogy e sorok valami módon a feleségem kezébe kerülnek. Különben ugyanis még más mondani valóm is van.

Tíz év nagy idő az emberek életében, de csak rövid nap egy város történetében. És Szarvas városa ezt az egynapot nem hagyta elmulni nyom nélkül, nem töltötte tétlenül. Jól esett azt az utat M. túrtól Szarvasig vasúton egy óra alatt megtennünk, a kik tíz év előtt ugyan ezt az utat néha 6—8 óráig is mértük, s mégis nagyon örültünk, ha a barátságos sár helyettünk csak a kocsikerekeket ölegette. Jgen jól esett a rendelkezésünkre bocsátott pompás fogatokon végig robogni a város kövezett főutcáján, a kik tíz év előtt nem egyszer tanui voltunk annak, hogy négyokrös üres szekér megfeneklett a feneketlen sárban a város legelső utcájában, és nem segített rajta csak másik négy ökor. Igen jól esett látnunk, hogy a város főbb utcáiról a padlók a mellékutczába vonulnak, helyet adva a széles és mindentekintetben czélszerűbb járdáknak. És még sok más is örömmel nyugodott szemünk, örömmel hallottuk azt is hogy a tanügy az elemi iskolákban is mily rohamos fejlődésnek indult, s örömmel konstatáljuk hogy Szarvas az ország legrendezettebb városainak egyike.

No de száz szónak is egy a vége . . . Szarvason töltött napjaink ünnep napok valának. „Ünnep volt az a barátság szép ünnepe, nem is hiszem, hogy valaki, hogy valaki elfeledje”.

HURTAY-KUGYELA GYÖRGY.

Rendszabályok*)

az építkezés, tűzbiztonság, tisztaságfenntartás, a faültetés rendje és módjára vonatkozólag Szarvas város utcain, köztérein s beltelein.

II. A talajviszonyokat illetőleg.

(Vége)

37. §. Nagy térfogatú szemét gödrök sehol sem engedélyezhetők, azok mindig zárva legyenek nyáron legalább minden hónapban, ősszel és télen minden két hónapban kiürítendőek.

38. §. A talajnak a hazak előtti árkokban megfeneklő víz részéről lehető átívódásának megakadályozása végett, az árkok lejtőmérés útján jövőre akként szabályozandók, hogy a csapadék viznek szabad lefolyása legyen. Az effele csapadék viznek a község alatt vezetendőek a Körös folyam medrébe.

39. §. Az építkezésre felügyelő bizottságnak kötelessége oda hatni, miként az épület alapja felett a nedvességet át nem bocsajtó réteg p. o. szentesített deszka, üvegtermék vagy asfalt réteg alkalmazassék, s az építkezés a vízhatlan rétegre történjék.

III. Az építkezési anyagokat illetőleg.

40. §. Nálunk a falak emelésénél a legszokottabb anyagok a föld, vályog és téglalévén, a szegényebb sorsu építetőknek figyelmébe ajánlandó, hogy vert fal helyett a mennyre azt körülményeik engedik, átmedvesedés után is könnyebben kiszáradó, s a szabad légeseret kevésbé akadályozó vályog-falnak adjanak előbbséget. A vert falakhoz szükséges anyag a telek területéről nem vehető. Ott, hol az építkezés téglából történik, igen helyes leendő azon eljárás, hogy míg az alap a nedvesség által kevésbé átjárható üvegzett téglából építetik, addig az alapon felül eső fatépitésnél a lég-által könnyebben átjárható likacsos téglát alkalmaztatik.

41. §. A szobák festésénél az illető építetők vagy szoba festők különösen figyelmeztessenek az arzent tartalmazó s az egészségre veszélyes zöld szín kerülésére, épen így kerülendők a hasonló színű falburkolatok.

42. §. A lakosztályok padlózatának a legszokottabb a deszka padló, mely ellen ha azok keresztkei gondosan elzártnak kifogás nem emelhető. Iskoláknál, továbbá oly intézeteknél, melyek nagyobb ember tömeg befogadására szánvák, czélszerű a padozat helyett asfaltot alkalmazni, s az a mely a talaj nedvességét leghathatósabb tartja vissza.

IV. Az egyes lakosztályok méreteit illetőleg.

43. §. Az építetők bizottság feladata odahatni hogy a lakosztályok térfogata megfeleljen az azokban lakók számának. Míután azonban e szám ingadozásoknak lehet alávetve, ezennel kimondatik, hogy tekintet nélkül a lakók számára, bármely lakosztálynak is legkisebb hoszmértéke 5 méter, szélessége 5, magassága 3 méter lehet; ablakoknál: legalább 1 méter magasság, 70 ctm szélesség ajtóknál legalább 1.90 méter magasság 95 ctm. szélesség megtartandó.

44. §. Alacsony alig szellőztethető, s ablakok helyét csak lukakkal ellátott épületek jövőre nem türendők.

45. §. A lakosztályok belmagassága legalább 3 méter legyen, ahoz viszonyított ajtókkal s kellőleg nyitható s így a lég megnyitására alkalmas ablakokkal.

46. §. Még a szegényebb osztály is oda utasítandó, hogy legalább két elkülönözött lakosztállyal rendelkezék, hogy járványok esetén a járványos betegségben sinlődő családtag ellegyen különíthető.

47. §. A takarékos konyhának a szobákban leendő felállítása, egészségtelen voltára, az illetők mindíg figyelmeztetendők.

48. §. Elkülönített kényelmi helyeknek felállítás az építkezéseknél megkövetelendő s ott hol azoknak emésztő gödre nem vízhatlan anyagból készítették a lakosztályoktól a lehető legtávolabb építendőek.

49. §. Különös gond fordítandó arra, hogy a kutak, emésztő gödrök s trágyadombok közélebe ne ássanak, s ott hol azt a térvizonyok megengedik azoktól 5—10 méter távolságra ássandók.

V. Az újonnan épült lakokba történő beköltözésre vonatkozólag.

50. §. Bármely újonnan épült házba beköltözni mind addig tilos, míg az abba leendő beköltözést az egészségügyi bizottság küldöttsége ártalmatlannak nem nyilvánította.

Kelt Szarvason 1882. évi aug. hó 21-én tartott képviselői-közgyűléséből:

Póldani Kis Mihály
főjegyző. bíró.

Levelezés.

Békés, 1886. július 17.

Tisztelt Szerkesztő ur! Míg a békési ev. ref. egyháznak a tanügy érdekében már annyi áldozatot hozott presbyteriuma, karöltve Békés város n. é. képviselőtestületével nemes buzgalommal fáradozik azon, hogy az eddig kevés tantervvel ellátott s talán nem eléggé felszerelt ev. ref. gymnasiumot, mísem törődve a minden jó ügyet hátráltatni szeretőknek csekély számú töredékével, az 1883-ik évi XXX. t. czikk kívánalmainak teljesében megfelelőleg berendezzék, s ez által egy a protestantizmusnak, mint a nemzeti közművelődésnek egy tanintézetet megmentsenek: addig egy nevtelen levélíró a lapok jul. 11-iki számában ezzel ellenkező munkára vállalkozott, deceditálni törekedvén a vidéki közönség előtt tanintézetünket, különösen annak tanárait.

A nyilvánosság és az olvasó közönség iránt való tisztelget megkövetelvén azt, hogy egy tanintézetet érdeklő bármily közlemény felelet nélkül ne maradjon, én, mint a békési gymnasiumnak jelenlegi igazgatója, kötelességemnek tartom a levélíró által felhozottakra felelni annyit, a mennyit azok megérdemelnek; annyival inkább te nem kell ezt, mert t. szerkesztő ur, kit úgy ismerem, mint a tanügynek buzgó munkását, jónak látta azokat minden megjegyzés nélkül közölni.*) A dolog érdemére térés előtt azonban lehetetlen azt előre nem bocsajtom, hogy ha valaki bármely közhivatalt viselő egyénnél akár visszafelé, akár hivatalával nem gondolkodást vesz észre: sokkal czélszerűbb az illetőnek felsőbb hatóságaihoz fordulni orvoslásért, ha csakugyan a tanügy iránt való érdeklődés s nem botrányhajhászat vezet; ott bizonyára megtalálja azt, ha igazsága van. Az igaz, hogy nevtelen beadványokat az ev. ref. egyház főhatóságai nem szoktak elfogadni.

A levélíró a békési gymnasiumnak minden baját a tanároknak találja fel. Nem új dolog; minden bukott tanuló s minden bukott tanulóknak szülője így gondolkozik. Lássuk azokat az óriási hibákat.

A tanintézetben nagyon sok tanuló megbukott s ennek oka levélíró állítása szerint a tanároknak van. Igaz, hogy a tanévét végzett 116 tanuló közül 26% megbukott, s ez hát a tanároknak tudandó be; de viszont kérdehetők, hogy hát a 74% sikeres előmenetelének tudandó be? Sohasem igyekezett azon a békési tanárkar, hogy tanintézetünk korhely tanulók asyluma legyen, s ez által esőítsük iskolánkba a tanulókat, miként az ez előtt nem egy, két tanintézet felől s jogosan mondatott! Szigorú, de lelkiismeretes eljárás, ez volt eddig s reméllem ez marad ezután is jelszavunk; s az effele meghuzoztatás jövőre sem téríti el attól egy tisztársamat sem ha arra szükség lesz. Ki van az ilyen kellemelenségnek téve minden közpályán működő egyén; naponta látunk nálunknál sokkal fellebb álló tisztas férfiakat a sárban meghuzoztatni. Kellemetlen dolog mindenesetre, de csak kiállja az ember valahogy!

Sokallván a levelező a bukottak számát felveti azon kérdést, hogy így van-e ez másutt is? A ki tanügyi dolgokba avatkozik, attól meg várhatná ugyan az ember, hogy az effele dolognak járna utána, de ha már nem tette, szolgálok én egy pár rendelkezésemre álló adattal. Az idei érettségi vizsgára jelentkezők, tehát felnőtt fiatal emberek közül megbukott: Szarvason 25%, Debreczenben 35%, Halason 35%, Holdmezővársárhelyen 37%, Kecskeméten 40%. Mindezen tanintézetek tanárai tehát legyenek készen egy dörgedelmes vidéki levélre! Ha a fiatal ember ilyen előhaladott korban bukik meg a vizsgán, levélíró kedvencz kifejezése szerint inkább elzúlik, mintha az alsóbb osztályokban jut annak tudatára, hogy nem tanulóknak való, mikor még minden iparos pályára előtte van; vagy aki a tisztas iparos pályára lép az levélíró szerint már elzúlik? Szolgálok egy pár adattal főként az állami középiskolák statisztikai kimutatásából is összehasonlítással a mi 26%-unkkal szemben. A tanintézetek tanévét végzett összes halgatói közül megbukott a losonci állami gymnasiumban 23%, a váradí kath. gymnasiumban 23%, a nagy-becskeréki gymnasiumban 25%, a zombori állami gymnasiumban 29%, a kaposvári állami gymnasiumban 30.5%, a jászberényi gymnasiumban

31%, a kassai állami főreáliskolában 31%, a temesvári állami főreáliskolában 31.5%, aradi állami főgymnasiumban 33%, aradi állami főreáliskolában 35.5%. A ref. gymnasiumok közül a szathmáriban 25%. A többi ref. tanintézetek értesítőt még nem jelentek meg. Az ág. hitvallású tanintézetek, azok közt a szarvasi is, nem kutatom mi ebből, nem szokták a tanulók előmenetelét közölni.**)

Arra a kérdésre tehát, hogy így van-e ez másutt is? azt lehet felelni, hogy néha úgy van, néha nem úgy van. Nálunk sem úgy van az minden évben. Azt azonban hiszem, hogy a szigorú, de jóakarattal elbírálást, ha szükség lesz reá jövőre is gyakorolni fogja tanárkarunk, ha ismét kitesznek is bennünket az újságra.

Azt mondja továbbá levélíró a baj okának, hogy a tanárok nem tudnak tanítani, magoltatnak, képességgel sem bírnak a tanításra stb. A levélíró azt hitte, hogy ezzel kényes tétre szorította a tanárokat, és az ő publikuma majd milyen jó nevet, midőn azok nyakra-főre bizonyítgáták a „Szarvasi Lapok“ t. olvasói előtt, hogy de bizony tudnak tanítani, de bizony nem magoltatnak, stb. Nem szerezzük meg neki ezt a mulatságot.

A magam részéről azonban néhány megjegyzést tenni helyen valónak látok. Egyik megjegyzésem az, hogy előttem semmiféle iskolalátogató (?) nem nyilatkozott egyik tanárról sem úgy, mint azt levélíró állítja. Másik az, hogy levélíró kissé elkésett azzal, még ha valaki rá bízna is ily dolgot, hogy az általa meghuzozolt tanárok képzettségét vizsgálat alá vegye, hiszen azon tanárok közül a legutóbb választott is már 8 éve, alóírott pedig csupán ezen intézetben 12 éve, hogy szolgál. Hol késett a felfedezésével eddig? Vagy addig, míg kevés tanuló bukott meg a vizsgán, meg volt a tanárok képzettsége, csak most vesztették el a 26% miatt? Azonban nyugtassa meg aggodó lelkét! Azok az általa meghuzozolt tanárok csak oly módon nyerték képzettségüket, mint a debreczeni, sárospataki vagy általában az országban levő 29 ref. középiskola tanárai. Azt pedig, hogy jövőre mily módon képzett tanárok alkalmaztassanak, és hogy a régiak közül kik tartoznak az állami képesítést megszerezni, azt országos törvény szabja meg. Jóakarú tanácsait osztogassa hát azoknak, kik tanácsért hozzá fordulnak!

Harmadik és utolsó megjegyzésem az, hogy levélíró azon felfedezésével, miszerint a tanárok a tanításban helytelen módszert használnak, szintén aligha el nem késett. E tekintetben csak azon körülményre utalok, hogy iskolánkban is minden évben megjelenik a magyar kir. kormány megbízottja, szintén megjelenik az egyházi főhatóság részéről a tiszántúli ref. középiskolai felügyelő tanács elnöke, a kik minden tanár előadásán meg szoktak jelenni s tapasztalataikat, véleményeiket jegyzőkönyvbe szokták foglalítani. Én csak azokra utalom a levélíró. Mi e szakferfiak itéletében megnyugsunk; de ha ő ezeknek véleményét felül akarná bírálni, ám tessék! e tekintetben bármelyik tanügyi közlöny rendelkezésére áll.

A levélnek egész menetéből azon kegyes szándék tűnven ki, hogy levélíró minden áron menesztene szeretne bennünket: sajnálatunkra ezen kegyes óhajításának sem tehetünk eleget; annyival inkább nem, mert az ev. ref. egyház nagytiszt. presbyteriuma, ellentétben a levélíró biztatásával, nemcsak megtűrni látszik bennünket, hanem a városi képviselő testület véleményével egybehangzóan 1000 forintot emelte a tanári fizetést. (Aligha itt nincs a bibe)

Kijelentvén hogy ezen ügygyel, ezen a téren tovább foglalkozni nincs szándékomban, ismétlem még egyszer azon fentebb is érintett tanácsot, hogy ha a levélíró valami bajnak vagy visszaélésnek jön nyomára, és azt a gymnasiumi felügyelőséggel, — melyben, mint leveléből látszik, nem nagy bizalma van, nem akarná közölni; akkor forduljon panaszával az egyházmegye espereséhez, Nagytiszt. Szabó János urhoz, K-Tarcsán, (az még közelebb van, mint Szarvas) vagy Nagytiszt. Kiss Áron urhoz, a tiszántúli ref. középiskolai felügyelő tanács elnökéhez, Pórsalmán, vagy Nagys. Békésy Gyula urhoz, mint gymnasiumok ministeri biztósához Debreczenben; hanem a nevé aláírni el ne felejtse. És ha csakugyan nem botrányhajhászat, hanem valóban létező bajok orvoslása leendő a czélja, bizvást eliheti, hogy ezen tisztelt férfiak útján hamarabb talál orvoslást, mintha Szarvasra megyen igazságért.

OSVÁTH FERENCZ,
gymn. igazgató.

Ujdonságok.

— Tisztef. Szedán, jul. 21-én megyénkbeli egy küldöttség utazott N.-Váradra a czéltől, hogy Ipolyi püspököt a megye határozata folytán üdvözölje. A küldöttség elnöke Jancsovics Pál kir. tanácsos alispán; tagjai: Dr. Hajnal Istv. Péky Antal, Göndöcs Benedek, Novák Kamill, Cziffra Imre, Zsilinszky Mihály, Dobay János és Oláh György. Hir szerint a küldöttséghez még a megye főispánja mélt. Be-

*) Lapunk f. évi 18-ik száma közölte az építkezési megegyési rendszabályokat, míután az onban városunknak van külön építkezési rendszabályai, kötelességünknek tartottuk ezt is egész terjedelmében közölni Szerk.

*) A válassz birtokában szívesen adunk most kifejezést abbéli megjegyzésünknél, hogy a békési ev. ref. gym. tanárkarának arra, hogy szigorúan járjon el az osztályában volt oka, s eljárásának nemes intencióját mi nem vonjuk kétségbe Szerk.

*) A szarvasi főgymn. lefolyt tanévi értesítőjében az előmenetel ki van mutatva Szerk.

liczey István és a gyulai járás szolgabírája Terényi Lajos urak is csatlakoztak.

— **Főgymnasiumunk tanári nyugdíj intézetének ügye.** A szarvasi főgymnasiumot fenntartó békei ágost. evang. esperesség nemes ezélt tűzött ki maga elé, midőn határozatilag kimondá, hogy az elaggott vagy szerencsétlenül járt tanárok részére nyugdíjintézetet állít. Az eszmé a megvalósulás útján van, eddig is rövid pár év alatt már 8000 frt gyűlt össze. Azonban ez még kevés, nagyobb összegre van szükség, hogy az intézet tényleg megkezdhesse működését. Ezen ezelől az esperesség megbízásából Benka Gyula igazgató a főgymnasium egykori tanítványaihoz felhívást intéz, hogy „legyenek kegyesek nemes szívűk indításából ezen keletkező intézményt áldozatkész pártfogásukba ölelni s adakozásaikkal annak életvékenységét siettetni.” Midőn e nemes intézmény pártfogását magunk is a legmegebben ajánlanók, kívántuk erről t. olvasóink azon részét is értesíteni, kik netán ily felhívást nem kaptak, hogy a mozgalmról értesülve ők is a szent ezelőhöz fillérekkel hozzájárulhasanak.

— **Halálozás.** Néhaj Tabajdi Dániel agg özvegye szül. Urbán Zsuzsanna f. hó 22-ikén 87 éves korában elhalálozott. Temetése tegnap d. e. a nagyszámú rokonság és minden rendbeli közönség tömeges részvétele mellett ment végbe. A család a következő gyászjelentést adta ki: Tabajdi Mária férjével Plavetz Györggyel, Tabajdi Sándor nejjével Ónodi Elvirával, — mint gyermekek: Plavetz Irma férjével Práznovszky Ferenczcel, Plavetz Rózsa férjével Melis Lajossal, Plavetz Jenő nejjével Kherndl Emiliával, Plavetz Béla, Plavetz Gyula, Plavetz Jolán és Tabajdi József — mint unokák; Práznovszky Ferencz, Géza, Irma és Jenő. — mint másodunokák — számos rokonaik nevében is megtört szívvel jelentik édes anyjok, nagyanyjok, illetve szépanyjoknak Özv. Tabajdi Dánielné szül. Urbán Zsuzsannának f. hó 22-én d. e. 11 órakor élete 87-ik évében, hosszú szenvedés után történt gyászos elhunytát. A boldogult hült tetemei f. hó 24-én d. e. 9 órakor fogtak az ág. ev. egyház szertartásai szerint örök nyugalomra tételni. A Gondviselés tegye könnyítve felette a földet s adjon csendes, békes nyugalmat a felejtethetetlennek.

— **Áthelyezés.** A magy. államvasutak új igazgatósága új beosztást teremtett az üzletvezetőségekre nézve is, minek következtében több helyen, hol eddig üzletvezetőség volt, ilyen aug. 1-ével megszünt létezni, mint pl. Szolnokon és Losonecon is, hol ezután csak három hivatalnok által vezetett forgalmi főnökség rendszeresítették. Az ily beosztás folytán városunk szülötte Moeskönyi József, ki eddigelé a losonezi üzletvezetőségénél hivatalnokskodott, aug. 1-én Szabadkára lesz beosztva hasonló minőségben.

— **Chován Zsigmond** a szarvasi ev. egyháznak széles körben ismert nagytehetségű orgonistája és énekvezetője, nagyszerű zeneművét, az ev. egyházi énekeknek 4 hangra való művészi fellevesítését befejezte. A mű „Choral” czim alatt már sajtó alatt van s több mint 600 melódiát foglal magában. A nagy gonddal kidolgozott ezen műre, melyen a jeles szerző már évek óta fáradszón kitarással munkálkodott, már szét küldetnek az előfizetési felhívások. Reméljük, hogy fáz érdekelt egyház meleg pártolásban fogja részesíteni e nagy fontosságú egyházi szellem-kincsét! Lásd irodalmi rovatunkat.

— **Öreg öngyilkos.** Bracsok András 67 éves molnár szarvasi lakos családapa f. hó 19-én reggel önfelakasztás által vetett véget életének. Öngyilkosságának okául említik, hogy régebb idő óta az italnak adta magát, minek következtében szélhűdés érte s ez és egyéb családi keservek annyira hatottak a szegény öregre, hogy ruínált testét ily szerencsétlen módon kívánta elpusztítani.

— **Közgyűlés.** A helybeli Kaszinói egyesület aug. 1-jén d. u. 1 órakor rendes felévi közgyűlést fog tartani. Ma d. u. 3 órakor pedig tartja közgyűlést a helybeli övintézet.

— **Tűzvész.** A kánikula teljes erejében állott be, a szárazság rendkívül nagy. S a múlt héten városunkat két ízben is tűzvész fenyegette. Kedden reggel 9 órakor a vészharangok egy-egy ütése jelzé, hogy a város első tizedében tűz ütött ki. A csizmadia utcai Valkovszky Mihály házában az istálló épület gyuladt ki, nem tudni hogyan. Szerencsére a gyenge szél a lángot a kert felé hajtá. Mind a mellett kigyuladt s elégett özv. Vicziánné házában az alsó épület s már lángokban állott Val-

kovszky Mihály nagy erős nádfedelű háza is. Már alig hitte valaki, hogy azt megmenteni lehessen. A hamar összesereglett önfeláldozó oltók hozzá láttak a mentéshez. Egy részök felhatolt az égő nádtetőre más részök a padlásra s esodával határos módon a már három-négy ölnyi terjedelemben égő tetőtűzet a vízpuskák segítségével eloltották. Meltő hogy elismerőleg emeljük ki, hogy e vakmerő munkában Vidlieska, Melian, Friedmann és Blaskó tüntették ki magokat. Így a nagyobb veszedelemnek sikerült elejét venni. Azonban alig esillapult le a nagy veszelet után kedélyünk, midőn szerdán ismét reggel valamivel 9 óra előtt újra az egy-egy ütésű vészharang riasztá fel nyugalmunkat. A tűz ismét a Csizmadia-utczán az előbbi tűzesettől csak egy pár ház által elválasztva Züsz házában nádtetőjében ütött ki. Képzelmét felülmúló ügyesen lett a tűznek tova terjedése e helyütt is megakadályoztatva. Már itt is három-négy ölnyi hosszúságban égett a házeleje, midőn Vidlieska, Rohoska, Friedmann s többen mások a kémény mellett a nádtetőt ketté szakították s nem csak a tűz tova terjedését akadályoztatták meg, hanem a már égő tetőn öles átmérőjű lángjai dacára a tűzet elfojtották s a tetőt magát leszakították. Valóban a szarvasiakat a tűzoltásban méltó elismerés illeti meg. Ha ezt a két tűz esetet sem sikerül azonnal elfojtani, ha úgy a Valkovszky-féle, mint a Züsz-féle 10—11 ölnyi hosszú épület egészen lángba borul, nem sejtethetjük, minő veszedelem támadhatott volna ebben az utcában, melynek épületei egy párt kivéve mind nádtetőjűek s éppen ott fekszenek egy rakáson, hol Szarvas városa szabályozásából még egy mai napig sem szabályozott utcasor az utcát magát felényire összeszorítja. Végül megjegyezzük, hogy a városi új fecskendők igen jó szolgálatot tettek, azonban a régieknek most is kevés hasznát lehetett venni. Intő jel ez arra nézve, hogy a fecskendőket mind újabb szerkezetűekké kell átalakítani, vagy helyettük olyanokat beszerezni. Még megemlítjük azt is, hogy a város előjárósága jó szolgálatot fog tenni, ha a fecskendők mellé mint régebben volt, tömlő vedreket szerez be.

— **Szikes Antal** szarvasi nyomdatulajdonos, lapunk kiadója a közel jövőben egy nagyobb szerű könyv- és papír kereskedést készül berendezni s megnyitni a Sinkovits-féle házban. Az eszmét lelkesen üdvözlők, mert nálunk ennyi intelligens lakosság — s oly nagy számú tanuló ifjuság mellett nélkülözhetlen egy jól rendezett könyv- és papír kereskedés. Óhajjuk a szép törekvésnek a megfelelő jó sikert.

A faeladás mértéke. Szigorú szolgabírói rendelet adatott ki a tűzifa eladásra nézve. Nálunk itt ott még mindig ölenkint árulták a fat, ezen rendelet értelmében az többé meg nem engedhető minden fakereskedő tartozik méteres rakásokba rakni a fat, ezen rakások méterei egy táblázaton kell hogy összefoglalva legyenek s ily táblázatnak minden faeladási helyen ki kell függesztve lenni: — kéznél tartandó továbbá egy 2 méter hosszú hitelesített mérő rúd, hogy a vevő a méreteket megmérhesse; végül minden rakáson fel legyen jegegyezve könnyen látható módon, a köbirtalomnak megfelelő számjegy. Az ezen szabályok ellen vétő faárus annyiszor a mennyiszor 1—5 frtig terjedő bírsággal fog rendőrhatalósággal büntettetni.

Új iskola Öcsödön. Az öcsödi ev. ref. egyház egy új iskolát épített. A vállalkozók aug. 1-éig nyujtsák be ajánlataikat. Akkor a legkisebb összegért építeni ajánlkozó nyeri el az építést.

— **Szembetegség.** Kondoros községében Csákö pusztán a veszedelmes trachoma szembetegség nyolcz esete konstataltatott. Intő jel, hogy a mutatózó szemhajóknaál mindenki azonnal az orvosnál jelentkezzenek.

Vétkes gondatlanság. Maró lugot ivott s ennek folytán megmérgezve elhalt egy lakos társunk 14 hónapos gyermeke.

Új vendéglős. A Bárány féle vendéglőt a jelenleg érvényben lévő szerződés idejének lefolyta után Sinkovits István vendéglős kezéből Stein János magánzó fogja — a regale bérlővel a napokban kötött szerződés szerint — átvenni.

(§) **A Dr. Lengyel** Sándor védnöksége alatt álló 1-ső szarvasi zenekar felszólította Schiff Fülöp okleveles tanító jelöltet a karmesteri teendőik ideiglenes elvállalására. A tehetséges fiatal ember már is megkezdte működését és hogy mily ügyesen vezetni hivatalát erről mindenki meggyőződhetik, ki az újonnan betanult zenedarabokat figyelemmel ki-

séri. Kár azonban, hogy Schiff ur csak szeptember 1-sejéig kötelezte le magát, de bizton reméljük, hogy a zenekar végre be fogja látni egy állandó karmesternek szükségét.

— **Kereskedelmi** gyakoronok kerestetik. Egy előkelő aradi kereskedő üzletébe felvesz gyakoronokul hat gymnasiumi osztályt végzett ifjut. Aki erre gondolna, a feltételek iránt tájékozást nyerhet a szerkesztőségénél.

— **Gyógyezérezés** gyakoronok kerestetik. Hat osztályt végzett gymnasiumi tanuló Füleken gyógy. szerész gyakoronokul felvétetik. A feltételek iránt értekezhetni a szerkesztőségénél.

— **Felvétel** az állami ipartanodába. Azon szülők, kik gyermekeiket a jövő tanévben a budapesti állami közép-ipartanodába kívánják adni, figyelmeztetnek, hogy ezután csak azon tanulók vétetnek fel, a kik legalább a két havi szünidőt gyakorlatban töltik s aze hiteles bizonyítvánnyal igazolják. Budapest, jul. 16. Az állami közép-ipartanoda igazgatósa.

— **Beküldet-t.** Felhívás! Az új-verbázi algymnasium új életre ébredt fel! Ezen tanintézetben a legközelebbi iskolai évben, mely f. é. szept. hó 1-én veszi kezdetét, már öt képesített rendes tanár fog működni. Az intézet fennállása annyival inkább szívünkön fekdűt a mennyben éppen Új-Verbász van arra hivatva hogy a tisz. szülők jogos követelményeiknek minden irányban megfelelelhet, mert Új-Verbász ugyan is: 1. A tanulók olesó és jó ápolásban részesülnek. 2. Az ezen gymnasiumot látogatók közül sokan cserét is kaphatnak. 3. A gyermekeknek itt azon kedvező alkalom kínálkozik, hogy az oly szükséges német nyelvet a legkönnyebben módon elsajátíthatják. 4. Az egészségi állapot Új-Verbászon a csak gondolható legörvendetesebb. 5. Az ezen intézetre bizott ifjuság fölött nem csak az iskolában és szálláson, hanem a házon kívül is legdondosabban örködik a tanári testület. 6. A tanuló ifjuságnak csak is a tanári kar felvigyázata alatt szabad a Ferencz-csatornában fürödni. Mint-hogy az intézet oda fog törekedni, hogy a tanulókat úgy tudományilag, és erkölcsileg mint hazafüi szellemben nevelje, azon édes reményt táplálja, miszerint számos szülők gyermekeiket ezen intézetbe fogják küldeni. Kelt Új-Verbász, 1886. július hóban. Az igazgatósa.

— **Kempelen Imre ur,** a mohai „Ágnes”-forrás tulajdonosa, tekintettel ama sajnós körülményre, hogy a kolera Fiumében, a magyar kikötővárosban is jelentkezik, és hogy tekintélyes orvosi vélemények egybehangzóan alkalmasnak találják a mohai „Ágnes”-vizet gazdag szénsav tartalmánál fogva óvszer gyanánt a kolera ellen, a fiemei polgármester czime alatt, elosztás czéljából ingyen és bérmentve 4000 palaczkkal utnak indított és pedig: 1000 palaczkot a kórházaknak, 1000 palaczkot az ottani tűzoltók és családjeiknek, 1000 palaczkot a város előjáróságának, belátása szerint elosztandó, 1000 palaczkot a honvédkerületi parancsnokságnak. Ezenkívül küldött ingyen és bérmentve 500 palaczkkal a Ludovica akadémiának, 300 palaczkkal a honvédtornáknak, 400 palaczkkal a honvédtábornak, Pécselt, 200 palaczkkal a honvédtábornak, Lugos, 600 palaczkkal a honvédtábornak Kassa, 200 palaczkkal a honvédtábornak, Nyitra 200 palaczkkal a honvédtábornak N.-Vásárhely. A tulajdonos ur eme nemes tettét elismerésünk kifejezésével említjük.

— **Rövid hírek.** Gyomaán Imre József neje Lukács Zsófia a Körösbe ugrott s ott lelta halálát. Ugyancsak Gyomaán a múlt héten Kovács Imre saját lakása istállójában felakasztotta magát. Tettének okául gyógyíthatlan betegségét emlegetik. Gyujtató Diószegi József gyomai illetőségű kovács, mivel mostohája örökségét kiadni vonakodott, annak házával szomszédos melléképületet felgyújtotta azon ezelől hogy így mostohája házát elhamvassa. A tűzet lokatizálták őt magát pedig letartóztatták. Körös-Tarcsán Petrovits Lajos helyére Kovács Gyula sítéri jegyző választott jegyzővé.

Irodalom és művészet.

Uj choral könyv. Lapunkban már jelezttük, hogy a szarvasi evang. egyház kitünő orgonistája régebb idő óta foglalkozik az egyházi énekek összhangosításában. A mű teljesen elkészült s nem sokára meg fog jelenni. Azoknak, kik e mű becsét megértetni képesek, melegen ajánljuk, hogy

azt megszerezzék, oly kincset nyernek benne, mely messze felülmúlja az előfizetés esekélynek mondható összegét. De álljon itt maga az előfizetési felhívás: A Transcius-fele énekes könyvhöz négyszázat túlhaladó dallamot négy, itt-ott öthangú természetes egyszerű összhangosításban, nagyrészt áldott emlékü Skultéti melodiaturája nyomán szerkesztve, kiadni szándékozván, vállalatomat bátorodom a protestans egyházi zene iránt érdeklődők becses figyelmébe ajánlani. A gyakorlati kivitelre nézve megjegyzem, hogy énekeink, föltevésém szerint, az áhítatoskodó gyülekezetet biztosan vezető hatással jártathatók, miután a feldolgozásnál minden zavaró mesterkélet szándékosan kerültem és a dallamok hangmenetének megfelelő összhangosításra törekedtem, ellátván az énekszakaszokat oda illő transziókkal. Sok oldalról értésekre lévén adva, hogy hosszas gyakorlat által kipróbált vezérkönyvem közrebocsátása közóhajtnak felelne meg, erre immár annál inkább vagyok hajlandó, minthogy a méltóságos és főtisztelendő bányai ág. hitv. ev. egyházkerület. m. évi közgyűlése jkvének 47. pontja alatt szerzőnek megengedni méltóztatott, hogy előfizetési felhívásában azon kerület felülvizsgáló bizottsága véleményének alapján kegyesen kimondott ajánlatára hivatkozhatassék. Előfizetheti a szerzőnél szept. 15-éig posta-utalvány mellett fűzött példányonként 5 frttal. A mű f. é. októberhő folyamán bérmentesen küldetik meg. Bolti ára 8 forint lesz. Szarvas, 1886. június 20-án. C h o v a n Zsigmond organista.

A Pesti Hirlap a közönség által igen kedvelt, közhasznú rovatait július hótól kezdve ismét gyarapította egygyel, úgy hogy ma már minden szerdán Kertészeti Ujság, minden pénteken Gazdasági ujság s legújabbán minden csütörtökön

Házi Tanácsadó című melléklapokkal jelenik meg. Így egyesíti ezen, a magyar közönség által oly példátlan mérvben fölkarolt, naponkint több mint huszezer példányban megjelenő napilapunk a hasznost a mulatságossal, mert a politikai és társadalmi kérdések páratlan, komoly és beható fejtegetése mellett a Pesti Hirlap kiváló súlyt fektet a mulattató elemre, s ez épen az, miben egy más magyar lap sem versenyezhet vele. Ehez járul az összes napilapok közt kétségtelenül leggazdagabb hír-rovata s a sok eredeti távirati tudósítás; mind oly előnyök, melyeket az olvasóközönség nem becsülhet meg eléggé s mégis könnyen hozzájárthat, mert a Pesti Hirlapnak rendkívüli elterjedése mellett rendkívüli az olcsósága is: egy óra 1 frt 20 kr, negyed évre 3 frt 50 kr. s az előfizetés a hó bármely napján kezdhető. Mutatványszámokat is küld a kiadó hivatal (Légrády testvérek. Budapest, Nádor-utca 7. sz.) egy hétig ingyen és bérmentve.

G a z d a s á g i T a n á c s a d ó. Békési Tóth Vincze előfizetési felhívást bocsátott közre a „Gazdasági Tanácsadó” című munkára, mely nélkülözhetlen vezérkönyvül szolgál az okszerű gazdasági ismeretek elsajátítására, valamint az arra vonatkozó törvények és rendeletek megismerésére. Nagy- és kisbirtokosok, gazdasági hivatalnokok, gazdatisztek, tanítók, bérlők s általában a gazdasággal foglalkozók, nemkülönben ügyvédek- és közgazdászok számára. Előfizetési ára 2 frt, bolti ára jóval nagyobb lesz.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben posta-utalvánnyal, a szerző ezimen (Budapest, IV. Granátos-utca 12. szám) küldendők, mire aztán a munka bérmentve küldetik meg. Hat egyszerre beküldött előfizetés után egy tiszteletpéldány jár.

U j k ö n y v e k. A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, újabban megjelentek: s szerkesztőségünkhez beküldettek: Bonyhai Benjamin. Irányadó az iskolában és az életben. Erkörcsi tanulságos könyveske valláskülönbség nélkül a mindennapi és ismétlő iskolába járó növendékek számára. A négy kiadást ért „Népiskolai jutalom-könyv” című munkája nyomán, a kor igényeihez alkalmazva. Ára fűzve 30 kr. Falusi könyvtár. XXXI. fűzet. Növény-betegségek. Irta Dr. Szaniszló Albert. Harmadik kiadás. Ára fűzve 50 kr. XXXII. fűzet. A phylloxera, a kolorádóbogár és a vértettű. A gazda legnevezetesebb három rovarvarellensége. Irta Dr. Szaniszló Albert. Ára fűzve 50 kr. O l e s ó könyvtár. Szerkeszti Gyulai Pál. 205. fűzet. Longfellow W. Henrik. Az arany legenda. Angolból fordította János Gusztáv. Fűzve 40 kr. 206. fűzet. Chateaubriand. René. Franciaából fordította Bogdány Lajos. Fűzve 20 kr. 207. fűzet. Czuczor Gergely hősköteményei és meséi. Második kiadás. Fűzve 30 kr. 208. fűzet. Fáy András. A mátrai vadászat. Vigjáték három felvonásban. Fűzve 20 kr. 209. fűzet. Augier és Foussier. A szegény arszlannók. Dráma 5 felvonásban. Franciaából fordította R. Fűzve 30 kr. 210. fűzet. Shakespeare. Sok zaj semmiért. Vigjáték öt felvonásban. Angolból ford. Ács Zsigmond. Fűzve 30 kr. 211. fűzet. Constant Benjamin. Adolf. Egy ismeretlen iratai közt talált történet. Franciaából fordította és bevezetéssel ellátta Dr. Béri Moravcsik Gyula. Fűzve 30 kr. 212. fűzet. Bozzai Pál irodalmi hagyományai. Kiadta Lévy József. Fűzve 30 kr. 213. fűzet. Greguss Ágost. A balladaról. A Kisfaludy-társaság által 1864-ben jutalmazott pályamű. Harmadik javított és bővített kiadás. Fűzve 40 kr. Történelmi könyvtár. A magyar népek és ifjúságnak ajánlva. 81 fűzet. Budavára visszavétele. Irta egy szemtanu. Angolból fordította, előszóval s jegyzetekkel ellátta Deák Farkas. Egy címképpel. Ára fűzve 40 kr.

Felelős szerkesztő: Mihály József.

Főmunkatárs: Bolygó.

H I R D E T É S E K.

Magyarország leghiresebb s legszén-savdúsabb ásvány vize, a

SZOLYVAI

mely savanyúvíz, borral vegyítve, a legkellemesebb üdítő italt nyújtja; gyomor- és idegbajokban gyors és kitűnő segélyt ad; tüdő-, hörgbántalmaknál, húgycsőhólyag hurutoknál és járványos betegségek alkalmával kitűnő gyógyszer képez, — mindenkor megrendelhető

MARSALKÓ KÁROLY

munkácsi uradalmi ásványvízbérlőnél Nyíregyházán; s kapható jelesb gyógyszerárakban, fűszerkereskedésekben és vendéglőkben is.

20-17

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

H I R D E T É S.

Szarvason, Sárkány Ferencznél, a volt Molnár-fele házban fő helyen, egy jó berendezett, lakatos- vagy kovács-műhely szerszámmal, vagy anélkül, bérbe kiadó; ugyanott egy szoba, konyha, két kamara, spajz, fás szin, bérbe kiadó. A bérbevevők náia, vagy Tóth Pálnál jelentkezhetnek.

1-1

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Kitüntetett:

- A gráci 1880. évi orsz. kiállításon elismerési oklevéllel.
- A triezsi 1882. évi kiállításon bronz-éremmel.
- A bécsi 1883. é nemzetk. gyógyszerész. kiállításon ezüst-éremmel.
- A torontál-megyel gazdas. kiállításon 1884-ben ez. díszoklevéllel.
- A budapesti 1885. évi orsz. kiállításon a nagy éremmel haladás- és versenyképességért.

A MOHAI

ÁGNEZ

FORRÁS

hazánk egyik legszén-savdúsabb

SAVANYUVIZE

Kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gromornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajában. Általában a víz mindazon kóroknál kiváló nyugtatót érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Kizárólagos főraktár **Édeskuty L.** m. kir. udv. szállítónál Budapest.

Ugyiszintén kapható minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőkben.

Az 1885-ik évi elszállítás

palack 1.800,000 palack.

Szarvason kapható:

Nyácsik Soma és Réthy Sándor

u r a k n á l 12-8